

Smaranda Vultur

A szóbeli élettörténet tétjei: a Bărăganba deportáltak esete

Az élettörténet konstitutív párbeszéde

A szóbeli élettörténet egy autobiografikus jellegű emlékezet-rekonstrukció, amelynek tétjeit csupán keletkezésének verbális, valamint az emlékezet megosztásának¹ szociális és történelmi kontextusában mérhetjük fel. Mindezzel arra szeretnék utalni, hogy az élettörténet ugyanolyan mértékben terméke a mesélő és a hallgató vagy kérdező közös munkájának, mint azon dialogikus viszonyoknak, amelyek bármilyen adott diskurzus és más jelenkori vagy múltbeli, emlékezeti vagy más típusú diskurzusok között jönnek létre. Többek között egy emlékezési alakzat (napló, memoár, emlékezés stb.), és az emlékezetmunka olyan terméke, amely egy adott viszonyt feltételez az életét mesélő narrátor múltjával, és ez utóbbinak a beszélés jelenével. A mesélő esetében a két említett idősíkhöz való viszonyulás – életének elbeszélése közben megelevenedő kontinuitás-érzés és identitása bizonyosságának ellenére – magába foglalja a múlttól való eltávolodást, valamint a múltnak a jelenből történő újraértékelését. Annak ellenére, hogy az élettörténet tudatosítja a mesélőben a saját múltjával való kontinuitást és saját identitásának egységességét – és ezzel meg is neveztem az élettörténet egyik lehetséges fő tétjét – a múlttól való eltávolodás azt eredményezi, hogy a narrátor ehhez való viszonya a kérdések, a személyes reflexió, a párbeszéd és az újraértékelés tárgyává lesz. Ez a viszony néha magyarázatra talál az élettörténet keretében, hol néhány aforisztikus kommentár vagy reflexió, megszívlelendő tanulság, hol egy eseményre vagy a teljes biográfiára vonat-

---

¹ Itt arra gondolok, amit a franciák az emlékezet *partage*-ának vagy *mise en commun*-nek neveznek, vagyis az emlékezet közössé tételére, megosztására. A román *megosztani* (*a împărtăși*) ige talán nem annyira szakszerű és operatív, tehát ebből a szempontból hátrányos a használata, de vallásos árnyalatai utalnak az emlékezetközösség, vagyis egy közös emlékezet által szerveződő közösség fogalmára.

kozó filozófiai, vallási, politikai vagy erkölcsi következmény formájában. Legtöbbször viszont implicit kommentárokról van szó, amelyek az események színpadra állításából következnek, abból, amit Paul Ricoeur „la mise en intrigue”-nek nevez, vagy általánosabb megfogalmazásban a cselekedetek „narratív konfigurációjának” (Ricoeur 1983: 85).

Szükségesnek tartottam ezt a rövid elméleti kitérőt azért is, hogy megvilágítsam azt a perspektívát, amelynek megfelelően elemeztem azoknak az élettörténeteit, akiket 1951 és 1956 között az ország keleti határvidékéről a Bărăganba deportáltak. Ki szerettem volna emelni, hogy mindennek megfelelően az elmesélt események többnyire a mesélés produktumai, és hogy minden egyes élettörténet magában hordozza önnön interpretációját, attól függetlenül, hogy később mások hogyan interpretálják a viszonyítási kontextusoknak és az elemzési céloknak megfelelően. És minden egyes élettörténet magába foglalja – bizonyos mértékig – önnön tétjeit is. Más szóval azok közé tartozom, akik azt vallják, hogy egy élettörténet úgy ismereti a múltat, hogy viszonyba lép a hallgatóval, érvel, bizonyít, védelmez egy – az eseményekre vonatkozó – álláspontot, alkudozni próbál egy jelen levő beszélgetőtárrsal vagy egy távol levő címzettel a cselekedetek vagy az élet értelmét illetően. Mivel a múlt szemtanújának hangján keresztül teszi ezt, aki egyrészt a múlt egyik színésze (saját élettörténet szereplője), másrészt pedig a jelenben konstruálódó szöveg beszédhelyzetének szereplője – azaz narrátor –, lehetetlen szétválasztanunk az élettörténet értelemképződését a magába foglalt retorikai kerettől. Ugyancsak magába foglal egy közösnek feltételezett elvárási horizontot – amely azonban legtöbbször egy értelemképző eltolódást jelent –, és feltételez egy – a mesélés által kivitelezhető – aktustípust.

A mesélés egyik tétje lehet a mesélő és a valós vagy ideális hallgató horizontjának az egymásra hangolása (pontosabban ahogy a mesélő képzelet ezt), hiszen ez az ideális hallgató sok esetben nagyon kevés közös vonást mutat azzal a hallgatóval, aki jelen van az életét mesélő narrátor mellett.

Az eddig elmondottak arra a következtetésre vezetnek minket, hogy valójában az élettörténet nem az, aminek legtöbbször tekintik. Nem egy életút pontos elbeszélése, hanem annak egy variánsa, egy szelektív, készen értelmezett alkotás, még akkor is, ha az egyéni életet egy konkrét kommunikációs helyzethez kötve értelmezi, koherenciája pedig valamelyest kierőszakolt, a cselekedetek narratív modellálása által meghatározott (kell hogy legyen egy kezdete és egy vége, kibontakozása, ismétlés-, valamint szimmetria- vagy kontrasztrendszer, meg kell felelnie a már létező narratív konvenciók-

nak és a szöveg logikus és szemantikus koherenciájának), de az emlékezet közössé tételének a közelebbi vagy távolabbi céljai által is. A tét kevésbé a múlt iránti hűség, sokkal inkább a múlt érthetővé és kommunikálhatóvá tétele.

A bárágani deportáltak élettörténetei

A fenti kijelentések arra köteleznek, hogy bemutassam – mégha röviden is – azokat a körülményeket, amelyek között elmesélték nekem a vizsgált élettörténeteket.

A továbbiakban elemzett korpuszt 100 olyan interjú alkotja, amelyet nagyrészt 1991 és 1997 között rögzítettem, főképpen az említett időintervallum első részében.² Minden egyes beszélgetőtársamnak elmondtam, hogy az életük iránti kíváncsiságom az akkori években megnyilvánuló deportálásokkal kapcsolatos tudásszomjamból ered, de elsősorban arra kértem mindenkit, különösebb pontosítások nélkül, hogy mesélje el életének történetét. A felkérést a megkérdezettek többféleképpen interpretálták: egyesek előtérbe helyezték a bárágani deportálások epizódját, mások pedig beillesztették azt az élettörténet szövegébe, oda, ahova a kronológia vagy az értelemképződés szempontjából illik. Függetlenül attól, hogy az élettörténet egészének mekkora részét képezi, a deportálás története mindig az egyén létezésének egészéhez van viszonyítva, és egy autobiografikus mérlegelés alapján kerül értékelésre, értelmezésre. Most azokra a személyekre utalok, akik beszélgetőtársaim többségét képviselték, azokra, akik az interjú készítésekor 65 és 90 év között voltak, s akik a deportált családokban a deportálás időszakában a fiatal felnőttek korosztályát képviselték, akikre azonnal vagy nagyon hamarosan ránehezedett a családi élet felelőssége.

---

² A következő években kibővítettem archívumomat, a gyűjtéseket A Harmadik Európa Alapítvány egy olyan munkacsoportjával végeztem el, amelynek irányítója is vagyok 1997 óta. Az interjúk egy részét – tematikus mutatóval és a szövegek strukturális elemzésével kiegészítve – közöltem (Vultur 1997).

Az 1994-es esztendőig nem léteztek könyvek vagy tanulmányok a bárágani deportálásokról, és eltelt egy kis idő, amíg a volt áldozatok emlékezéseire hatással lehetett a téma ma már gazdag és sokszínű szakirodalma. Én személy szerint csupán 2002–2003-ban, majd 2006-ban kutathattam az archívumokban, ezért az interjúk készítésénél eléggé általános és felszínes tudással rendelkeztem a deportálásokat illetően.

Az élettörténetek elmondására a deportálás idejétől 40–50 évre került sor, az azóta hallgatásban eltelt évtizedek pedig azt eredményezték, hogy a megkérdezett személyek nagy része kész volt elmondani, vagy el kívánta mondani történetét, és ez különösen az áldozatokra igaz, hiszen elsősorban rájuk gondoltam a kutatás kapcsán. Az elbeszélés általános kontextusával kapcsolatos óvatosság vagy gyanú ugyan felütötte néhol a fejét, hiszen a kommunista múltról beszélni, kegyetlen aspektusait feltárni nem bevett szokás sokévnnyi hazug dicsőítés után, míg a felelőségek és bűnösségek megállapítása nehezen és csak kollektív szinten vált megengedetté (ma is igen ritka a felelőségek egyéni vállalása). Köztudott, hogy a romániai törvényhozás ez irányban igencsak felületes, az igazságszolgáltatás pedig nem avatkozott a totalitárius rendszer időszakában elkövetett gyilkosságok és visszaélések elítélésébe, annak ellenére, hogy nemrég Románia köztársasági elnöke felvállalta a kommunista rendszer nyilvános elítélését, törvénytelennek és gyalázatosnak nevezvén azt.³ Teljesen más volt a helyzet akkor, amikor az interjúkat készítettük.

A deportálások áldozatai 1994-ben saját egyesületet alapítottak (Asociația Foștilor Deportati în Bărăgan – A Volt Bărăgani Deportáltak Egyesülete), amely kitartó munkálkodásának köszönhetően pénzbeli kártérítést kapnak havi jutalék formájában életük végéig – ez lévén a deportálások visszaélő jellege elismerésének egyik formája. Viszont egyetlen hatóság nyilvánította őket ártatlanoknak, míg a havi jutalékok irigységet, sőt, tiltakozást váltottak ki azok körében, akiket annak idején nem deportáltak. A deportálások korában e két csoportot az osztályharc logikája választotta el egymástól, egyeseket ellenségnek („kulákoknak”, „kizsákmányolóknak”, „titoistáknak”, „a Szovjetunióból menekülteknek”) tekintettek, másokat nem. A vizsgált időszak felidézésének kontextusa sok személyben a deportálás kontextusának ideológiai reflexeit ébresztette fel.

A élettörténet mesélése közben többször előfordult, hogy amikor a narrátor a deportálás epizódjához érkezett, vagy a deportálás körülményeit ecsetelte, az egyes szám első személyről áttért a többes szám első személyre, vagyis felvállalta az eseményeknek egy olyan csoport – a deportáltak – a nevében történő ismertetését, amelyhez a közös emlékezet kötötte. Ez a „mi” szisztematikusan oppozícióba került egy „őkkel”. Azokkal, akik össze-

³ 2006. december 18-án Traian Băsescu a Román Parlamentben kezdeményezte a kommunista rendszer elítélését: „Teljes felelősséggel állítom: a kommunizmus illegitim és bűnös rendszer volt.” (A szerk.)

állították a deportálandók listáit, akik 1951. június 17-éről 18-ra virradó éjszaka erőszakkal elhurcolták őket saját házaikból, hogy aztán a Bărăganban a szabad ég alatt engedjék ki őket, akik kényszerítették őket, hogy ott vályogházakat építsenek, és az általuk így kialakított „új falvakban” lakjanak, akik felügyeltek rájuk és zsarolták őket, akik meglázták őket, és jómódú, elismert gazdálkodókból az éhhalál küszöbén álló, nyomorban élő emberekkel alakították. Nagyjából erről szólnak a deportáltak élettörténetei, néhol részletesen, keserűséggel vagy fájdalommal telítve, néhol lázadó hangnemben, valamelyes felszínességgel vagy az átélt trauma érzékenységgel, az elbeszélés felszabadító érzésével társulva. Az ilyen attitűdök közvetlen módon érzékelhetőek az elmondottak során, de közvetetten is, ahogyan beszéltek és ahogyan rögzítve maradtak a szalagon: a hangnem, a mesélés és a lélegzetvétel ritmikája, a sokatmondó szünetek, a sírás vagy a nevetés által. Személyes emlékezetem másfajta jeleket is rögzített: gesztusokat, sajátos tekinteteket. A történetet pedig „bizonyítékok” egészítették ki: néhány fénykép, pár levél. A korszak ideológiai nyelvezte idézőjelbe került, távolságtartással idéződött fel: „az úgynevezett kulákok”, „kizsákmányolók, akiknek minket tekintettek” stb.

A tudatlan hallgatóközönség felvilágosítása avagy a beszélgetés lehetőségének egy szükséges katarzissá való átalakítása lennének a mesélés fő tétjei? Első látásra úgy tűnik, hogy igen. De nem ezek lennének az egyedüliek, és egyáltalán nem bizonyos, hogy ezek lennének a legfontosabbak. Lehetséges, hogy ebben a felidézett, 1989 utáni politikai kontextusban, a deportáltaknak ugyanolyan sürgető kívánságuk volt a múlt tanúságtételének közreadása, mint amilyen az enyém, hogy megtudjam mindezt, és átadjam másoknak is. Mindez nemcsak beszélgetőtársaim előrehaladott kora miatt, hanem a kommunista rendszer alatt elkövetett meghurcoltatások iránti általános tétlenség megtörésének érdekében.

De természetesen másról is lenne szó.

Az egyedi élettörténettől a példázatszerű emlékezetig

Másról, ami akkor válik észlelhetővé, amikor egymás mellé tesszük a feldolgozott élettörténeteket, és megvizsgáljuk, hogy mi köti össze őket. Első lenne a traumatikus jelleg: minden egyes mesélő esetében sorsuk brutális, negatív előjelű felforgatásáról volt szó, amely arra kényszerítette őket, hogy átrendezzék életstratégiáikat. Mivel vagyunk elkobzása, lakhelyük

kényszerének feloldása után is sok ideig üldözöttek voltak, arra törekedtek, hogy amennyire lehetséges, eltitkolják saját múltjukat. Nyilvánvaló, hogy a témát tabuként kezelték a deportálás után született utódok esetében, mivel hogy óvni szerették volna őket. Az anyagi javak átadásának hiátusa mellett tehát ott volt a családi emlékezet átadásának hiátusa is, aminek komoly következményei lettek a személyes és a csoportidentitás kialakulásában.

A deportált olyan személy volt, akinek a deportálás pillanatában elko-bozták személyes iratait, és egy egyszerű igazolással helyettesítették azokat. Megtagadták tőle a legminimálisabb méltóságjogot, az állampolgári státust, amelyet egy „kimozdított”, bűnös, perifériára szorított, sokszor igazi „ellenség” státusa váltott fel. A helyzet traumatikus és megalázó jellegének a fokozatairól hosszasan értekeznek a mesélők. A derült égből lesújtó, önkényesen megállapított bűnösségről, amellyel szemben a vádlottak nem tudtak védekezni, hiszen törvényes eljárás és világos magyarázat hiányában bármilyen ok lehetségesnek tűnt. A deportálási parancs, amelyet a deportálás pillanatában az áldozatok nem ismerhettek, bűnösségi kategóriákat nevezett meg, és nem egyedi eseteket. A megcélzott, többé-kevésbé világos kritériumok alapján megállapított kategóriák felsorolása után következett egy pontosítás, amely szerint az említett kategóriák egy továbbival egészülnek ki: „minden olyan elemmel, amely veszélyes, vagy veszélyessé válhat”. Ez utóbbi teljesen bizonytalanná tette a deportálandók kategóriájába kerülés megelőzését.

Ezen körülmények között nem véletlen, hogy az élettörténetekben felszínre kerül egy önvédelmi diskurzus, amely az áldozat ártatlanságát bizonygatja, annál is inkább, mivel a bűnösség erősen interiorizáltnak tűnik. Ne feledjük, hogy az elszenvedett veszteségek mellett ott voltak az elszenvedett megaláztatások, az őket rágalmazó politika, amely figyelmeztette a bärägani lakosokat, hogy a deportáltak tolvajok, bűnözők vagy koreaiak.⁴ Legtöbb élettörténet – az ártatlanság bizonyítékaként – különféle helyzeteket ismertet, amelyekben a bärägani lakosokkal való interakciók révén a deportáltak megváltoztatták a hatóság által kialakított negatív képet. Az őslakosok vagy éppen a deportáltak „új falvainak” az adminisztrálásával vagy felügyelésével megbízott személyek szájába adnak olyan dicsérő szavakat vagy szolidarizáló gesztusokat, amelyek az áldozatokkal való együttérzést fejezik ki. Földműveseket, orvosokat, rendőröket, gazdasági vezető-

⁴ Ez a megbejegyzés a koreai háborúhoz kapcsolódik, kialakítva egy eltúlzott, negatívan egzotikus ellenségképet.

ket, felügyelő katonákat idéznek, sőt, egy esetben munkalátogatásban levő minisztert is, akik dicsérő szavakkal illették őket, néhol segítőkészeknek is mutatkoztak, tiszteletet tanúsítottak irántuk, és elismerték kvalitásaikat.

A gyötrelmeiket végigkövető személyekhez kapcsolódó közvetett emlékek mellett jelen van egy közvetlen tanúságtétel is, amely az események specifikus bemutatásának az eredménye. Habár a deportáltak felidéztek szinte minden gyötrelmforrást és szenvedéstörténetet, úgy tűnik, hogy a túlélési és védekezési stratégiák felé történő hangsúlyeltolódással van dolgunk. Kétségen kívül a szorgalom, a képességek egész sora, a mobilitás, az egymás segítése voltak azok a kvalitások, amelyek biztosították ellenállásukat, fennmaradásukat. A disznóölés és a hús tartósítása, a korai zöldségek termesztése, egy szervezettebb főzőskultúra, a „német” modell szerinti gazdálkodás, a családi és csoportszolidaritás (etnikus, de közösségi is, mert a különbségektől függetlenül, a közös szenvedés volt az újonnan alapított falvak lakosai szolidaritásának egyik fő forrása) csupán néhányat jelent a felidézett okok közül, amelyek a vádló, sérelmező diskurzussal szembeni polemikus ellendiskurzust aktivizálják. Ez utóbbi egy védekező, rehabilitáló diskurzus, amely sok esetben erőteljes identitástöltetet mutat. Mint minden identitással kapcsolatos diskurzus, magába foglalja a másikkal szembeni viszonyt („ők” mint a hatóságok, „ők” mint a bărăgani bennszülött falvak lakosai), és egy bizonyos önvédelmi stratégiát. Ez esetben egy pozitív irányulású diskurzusról beszélhetünk, amelyben a volt áldozat az elbeszélés fejlődő hőse lesz.

Ekképpen nemcsak a pusztá, a rájuk kényszerített fizikai környezet implicit ellenségessége lesz enyhébb, és kerül fokozatosan leigázásra „az ember szentesíti meg a helyet” elv alapján, de az alapvető korlátozás, a 15 kilométeres korlátozó határ hatalma is meghiúsul. Éspedig azért, mert hazatéréskor a Bărăgan szinte összemosódik a bánáti szülőfölddel: a deportáltak kvalitásainak és áldozatos munkájának köszönhetően a földi paradicsom képévé válik, ezáltal legyőzve a hatóságok által kialakított negatív képet, maga a büntetés pedig a győzelem forrásává alakul át. A szabadság korlátozása meghiúsult azáltal, hogy a kötelező lakhely pusztasága megenyhült és átalakult, vagyis „civilizációvá” vált a deportáltak keze alatt. Ennek megfelelően a narrátorok kiemelik a hely érkezéskor tapasztalt vadságát és elleneséges jellegét, és összehasonlítják azzal a virágzó régióval, amelyet maguk után hagytak hat év után, a szabadulást követően. Ez az általuk meghódított, civilizált Bărăgan úgy jelenik meg az élettörténetekben, mint egy másik Bánát. A narráció stilisztikai gazdaságossága által követelt hiperbolikus

kiemelések jelzik, hogy az élettörténetnek nagyobb tétje van, mintsem az események egyszerű felsorolása. A deportált személy a megtévesztésig hasonul a civilizáló hős személyéhez, és ennek a vállalkozásnak a helye szimbolikussá válik. Az emlékezet révén a deportáltaknak rendelkezésére állt egy hasonló modell Bánát 18. századi gyarmatosítása idejéből. A svábok történeteiben egy vad hely fokozatos felemelkedéséről van szó. A narratívumok szerint a Bánát 18. századi gyarmatosításának tapasztalata három kulcsfogalom formájába tömöríthető: *die Not, der Tod, das Brot*, vagyis először voltak a gondok, aztán a halál, majd a kenyér.

Bármennyire is relatív lehetett a deportáltak győzelme saját sorsuk felett, általánosabb értelemben a jó győzelme volt ez a rossz felett. Számos olyan részlet, epizód sorolható fel, amely arról próbál meggyőzni minket, hogy a jó győzelmével mindenki azt kapja, amit érdemel: a jók jutalmat, a rosszak büntetést, azért, amiért erkölcstelen cselekedeteikkel ártatlan embereket száműzetésbe kényszerítettek. Úgy tűnik, hogy egy példázatszerű etika működik jelen esetben, amelynek a megvalósulásáról az élettörténet tudósít. Míg saját életútjuk integrálta és meghaladta az idézett traumákat – jelentik ki a mesélők –, és itt az utódok sikereit, az 1989. decemberi forradalom után visszaszerzett javakat, a ragyogó karriereket és a mindenféle jutalmakat említik, addig azok, akik vétkeztek ellenük, csupa negatív élményben részesültek: veszteségekben, balesetekben, az utódok tiszteletének hiányában, vagy más kellemetlenségekben, amelyek az isteni büntetéssel asszociálhatók. Az ilyesfajta, amúgy gyakran említett epizódok általában tökéletes szimmetriát mutatnak: például az a mérnökember, aki szétrombolta a bárágani temetőt, szétszórta a csontokat és a kapott parancsnak megfelelően⁵ felszántatta a helyet, halálos balesetet szenvedett, megbűnhődve vétkeiért.

Ekképpen kerül felszínre az élettörténetnek egy fontosabb tétje, vagyis az áldozatok rehabilitálása, és egy immanens bíróság igazságtétele. Hogy ennek megfelelően modellálja a történeteket, az élettörténet sok esetben a tündérmese forгатókönyvét követi: egy előzetes hiányt szerencsés megoldás követ, mert a főhős diadalmaskodott a gonosz felett. Nem hiányzik a mágikus segítség, a hármas próbatétel vagy bármi más, ami helyet kapott a V. J. Propp (Propp 1928) által leírt és Claude Bremond (Bremond 1973) vagy A. J. Gremais (Greimas 1966) által kiegészített morfológiai modellben.

⁵ 1964-ben parancsot adtak az új falvak maradványainak elpusztítására, és ekkor engedték szabadon az utolsó politikai foglyokat is.

Ahogy a fentiekben láthattuk, a személyes emlékezet a kollektív emlékezet már meglévő modelljeit követi, és a példázatszerűség felé irányul. Úgy tűnik, ez teszi lehetővé a személyes tapasztalatok tárolását és közölhetővé tételét. Lehet, hogy ez az élettörténet legfontosabb tétje. Annak érdekében, hogy ezt el is tudja érni, feltétlenül folyamodnia kell a kollektív emlékezethez és annak kulturális modelljeihez. Tehát az élettörténet egyik legfontosabb tétje voltaképpen az emlékezet működési módozataiból származik. Saját történetének értelemképződései, saját életútjának jelentései csak akkor lehetnek sikeresek, ha a narrátor adaptálódik a beszélés kontextusához és egy ideális hallgató bizonytalan profiljához. Általában az élettörténet tétjeinek a vizsgálatakor ez a profil konkrét vonásokat nyer, hiszen ő az interpelláció címzettje, ő a célközönség. Viszont annak, aki az interjút készítette, az élettörténet meghallgatása mindenek előtt egy emberi tapasztalat: a narratíva tétjei élüket vesztik, alárendelődnek a meghallgatás és megértés tapasztalatának, és annak az emocionális töltetnek, amely ezt kíséri. A narrátor arra törekszik, hogy kissé eltávolodjon saját érzelmeitől, hogy racionálissá tegye az átélt gyötrelmeket, és hogy érthetővé tegye azokat mások és saját maga számára. Ez a folyamat pedig azt mutatja, hogy a múlt elmesélésének legfontosabb tétje az értelemkeresés és az értelemadás.

Fordította Ilyés Sándor

Bibliografie – Szakirodalom

BREMOND, Claude

1973 *Logique du récit*. Seuil, Paris

GREIMAS, Algirdas Julien

1966 *Sémantique structurale*. Larousse, Paris

PROPP, V.J.

1928 *Morfologija szkazki*. Leningrad

RICOEUR, Paul

1983 *Temps et récit*. Seuil, Paris

VULTUR, Smaranda

1977 *Istorie trăită, istorie povestită. Deportarea în Bărăgan 1951–1956*.

Amarcord, Timișoara